HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

או דלמא בכל מעבודה ומעבודה אם תימצי לומר [א]בעבודה ראשונה קודם אכילה או לאחר אכילה קודם אכילה ודאי מעלי ליה כסמא לאחר אכילה מאי קודם שתיה או [ב]לאחר שתיה (ג) [ג] וקודם שתיה ודאי מעלי ליה כשערי לאחר שתיה מאי קשור או מותר [ד]מותר ודאי מעלי ליה קשור מאי לבדו או עם חבירו [ה]עם חבירו ודאי מעלי ליה לבדו מאי בעיר [ו]ובשדה ודאי מעלי ליה בעיר מאי בעי רב אשי אם תימצי לומר בשדה גינה הסמוכה לעיר מאי [ז]תיקו: ר"ח בן אנטיגנוס אומר [וכו']: אמר רב נחמן בר יצחק [ח]ובלבד שיהו משולשים בעי מיניה פנחם אחוה דמר שמואל משמואל [ט]אבל ולא איתמי למפרע הוי מומא או מיכן ולהבא הוי מומא למאי נ"מ למימעל בפדיונו אי אמרת למפרע הוי מומא מעיל ואי מיכן ולהבא הוי מומא לא מעיל מאי קרי שמואל עליה [1] פסחים בזוז [י] (בוז) **מתני'** [יא]חוטמו שניקב ושנפגם ושנסדק [יב] שפמו שניקבה שנפגמה שנסדקה: **גמ'** ת"ר ניקבו חוטמין זה לתוך זה מבחוץ הרי זה מום מבפנים אינו מום: שפתו שניקבה ושנפגמה ושנסדקה: אמר רב פפא תורא ברא דשיפתיה: **מתני'** [יג] חוטין החיצונות שנפגמו ושנגממו [יד] הפנימים שנעקרו רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר אין בודקין מן [טו] התיומת ולפנים ואף לא את התיומת: **גמ'** ת"ר [טז] התיומת איזהו תיומת מן התיומת ולפנים ותיומת עצמה כלפנים רבי יהושע בן [יז] קפוצאי אומר אין שוחטין אלא על החיצונות בלבד רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר אין משגיחין על התיומת כל עיקר מאי קאמר ותו רבי יהושע בן קפוצאי היינו תנא קמא חסורי מיחסרא והכי קתני איזהו הפנימית מן התיומת ולפנים ותיומת עצמה כלפנים בד"א שנפגמו ושנגממו אבל נעקרו שוחטין ר' יהושע בן קפוצאי אומר אין שוחטין אלא על החיצונות אבל פנימיות שנעקרו מישחט [יח] עלייהו לא שחטינן אבל אפסולי מיפסל ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר אין משגיחין על התיומת כל עיקר ואפי' איפסולי לא איפסיל בעי רב אחדבוי בר אמי יש מחוסר אבר מבפנים או אין מחוסר אבר מבפנים למאי אי לבכור [2] פסח או עור כתיב אי לקדשים [3] עורת או שבור כתיב לאישחוטי ולאיפרוקי לא איבעיא [יט] לן כי מיבעיא לן לאיפסולי מאי [4] תמים יהיה לרצון אמר רחמנא תמים אין חסרון לא [כ] או דלמא [כא] תמים יהיה לרבות כל מום לא יהיה בו מה מום מאבראי אף חסרון מאבראי ת"ש [5] ואת שתי הכליות [כב]ולא בעל כוליא אחת ולא בעל שלש כוליות ותניא אידך יסירנה לרבות בעל כוליא אחת סברוה דכ"ע אין בריה באחת [כג] דהא מיחסר חסר לימא בהא קמיפלגי דמר סבר חסרון מבפנים שמיה חסרון ומר סבר [כד] חסרון מבפנים לא שמיה חסרון אמר רב חייא בר יוסף דכ"ע יש בריה באחת [כה]וחסרון מבפנים שמיה חסרון ולא קשיא כאן כשנבראה בשתים וחסרו כאן כשנבראה באחת מעיקרא והא דומיא דשלש קתני מה שלש מעיקרא אף אחת מעיקרא אלא הכא ביש בריה [כו] מעיקרא קמיפלגי מר סבר יש בריה באחת ומר סבר אין בריה באחת ור' יוחנן אמר דכולי עלמא אין בריה באחת וחסרון מבפנים שמיה חסרון ולא קשיא כאן שחסרה קודם שחיטה כאן שחסרה לאחר שחיטה ולאחר שחיטה קודם קבלה מי שרי והא"ר שיהו משולשין. בתחלת שמונים ובסוף שמונים ובתמצע שמונים ובסוף תמונים זה יש לפרש בפ' הקורבן (מגילה יט. ושם) ובענין זה יש לפרש בפ' הקורבן את התיומת (מגילה יט. ושם) גבי מגילה דתמר שאם הטיל בה ג' חוטין גידין כשרה דקתמר ובלבד שיהו משולשין פירוש בתחלת הלך ובתמצעו ובסופו ושם פירש"י שיהיה מלמעלה הלך על הגיד כמגיד לתחילו בין מלמעלה בין מלמטה (לך ט.): ולמאי הוי כעין זה גבי ערי מקלט ושלשת שיהו משולשות שיהא מלמעלה למחצה ממחצה למטה למחצה ושתיה ומחצה למטה כמטה לקדש ומטה לקדש כמקדש לנפון ולא למרחץ שיהו ברחק מרץ ישראל ונסופה ובתמצעיתה וכמן פירש"י שיהו משולשים לשלשה חלקים שאם ירחקו סיום יבדקו מכאן ליום כ"ו וחצי והלך ליום כ"ו כו' דהוי יום שמונים ולומה שפירש כך לפרש שיטה דמכות (שם) ומיהו לא נגמרי הוי כי סהיא [טז] סיהו לו לפרש שיבדוק לסוף עשרים ולסוף מרבעים ולסוף עשרים שיאחר מן המשונים עשרים לאחר בדיקה דמחוסר כמו שיש עשרים קודם בדיקה דשהוה ולא יתכן לפרש [יז] כן כלל אלא כמו שפרשתי מתחלה כדמשמע בפ' הערל (יבמות דף פ.) גבי קרים חמה דמפרש כל שלא רואה שעה [יח] בכשרותו ופריך ולימות שמא הכרית בימים ומשני כיון דתמילתו וסופו לקוי לא חיישינן [יט] מסמע דג' פעמים היינו תחלתה וסופה ומחצה ומלמעה ונראה דכשיש משלשים כגילד מעברין (עירובין דף נז.) לא הוי לא כי האי ולא כי סהיא דמכות יט]: והאמר

הוי פדוי והנהנה מן הפדיון מעל: ואי אמרת מיכן ולהבא הוי מומא ולא קודם לא תפיס פדיון דאכתי הוי כתם והנהנה מן הפדיון לא מעל: קרי (עליה) שמואל עליה. דרב פינחס: פסחים בזוזו בז. כלומר אע"ג דלא הייתה חכמתו שקולה כלום כנגד חכמת שמואל שאלו דבר שלא ידע להשיבו: [ל] אין בודקין מן המתאימות ולפנים. היינו שיניים הגדולים שעומדין לסוף הלחיים ששם אינו נראה המום אפי' נעקרו לא ע"י אכילה ולא ע"י פעייה ולהכי קרי להו מתאימות שיש לכל אחד ב' עיקרין. אף לא מן המתאימות עצמן שנעקרו לא הוי מום מבחוץ: בסוף החוטם הרי זה מום ששם נראה מבפנים בעומק החוטם אינו מום שאינו נראה: תורא ברא דשיפתיה. עור החיצון: מאי קאמר. ר' חנניה אין משגיחין כו': אפסולי מיפסל. להקרבה: יש מחוסר אבר מבפנים למיהוי מום כגון אם הוא חסר כוליא או טחול ע"י כריתה או ע"י סם: פסח או עור כתיב דבר שבגלוי ולא שבסתר. וכן נמי עורת או שבור בגלוי. לאישחוטי או לאיפרוקי לא מיבעיא לן דלא עבדינן אלא על מום שבגלוי: מה מומא מאבראי. כדכתיב עורת או שבור היינו מום והוי מאבראי: ולא בעל כוליא אחת שנבראת באחת: סברוה דכולי עלמא אין בריה באחת. אין דרכה להיבראות באחת [והא] דממעט ולא בעל כוליא אחת שהיו לו שתים וניטלה אחת: קסבר חסרון מבפנים שמיה חסרון אמר רב חייא כו'. ולא קשיא. הא דקתני ולא בעל כוליא אחת כגון שנבראת בשתים וחסרה אחת: מה שלש מעיקרא שכך נבראת אף אחת מעיקרא שכך נבראת באחת והיכי אמרת דהא דתני ולא בעל כוליא כגון שנבראת בשתים וחסרה: חסרה קודם שחיטה אסירה לאחר שחיטה שריא:

תורה אור השלם

1. נִשְׁמַ֤ע חֲבָלֶ֙יךָ֙ בַּל תַּחֲזִ֔קוּ כֵּן תָּרִ֖ם בַּל פָּרְשׂ֑וּ נֵס אֵ֥ן חֵ֖לֶק עַד שָׁלֵ֥ו מַרְבָּֽה פַּסִּחִ֖ים בָּזּֽוּ בּוֹ׃
ישעיהו לג כג

2. וְכִי יִהְיֶ֥ה בּוֹ֙ מ֣וּם פִּסֵּ֔חַ א֥וֹ עִוֵּ֖ר א֣וֹ רָ֑ע לֹ֥א תִזְבָּחֶ֖נּוּ לַיְיָ֥ אֱלֹהֶֽיךָ׃
דברים טו כא

3. עִוֶּ֥רֶת א֛וֹ שָׁב֥וּר א֖וֹ חָרוּ֑ץ א֣וֹ יַבֶּ֔לֶת א֥וֹ גָרָ֖ב א֑וֹ יַלֶּ֥פֶת לֹא תַקְרִ֖יבוּ אֵ֣לֶּה לַיְיָ֔ וְאִשֶּׁ֥ה לֹא תִתְּנ֥וּ מֵהֶ֖ם עַל הַמִּזְבֵּ֑חַ
ויקרא כב כב

4. וְאִ֣ישׁ כִּי יַקְרִ֗יב זֶ֚בַח שַׁלְמִ֣ים לַיְיָ֔ לְפַלֵּ֥א נֶ֖דֶר א֣וֹ בִנְדָבָ֑ה בַּבָּקָ֕ר א֥וֹ בַצֹּ֖אן תָּמִ֥ים יִהְיֶ֛ה לְרָצ֖וֹן כָּל מ֥וּם לֹא יִהְיֶ֥ה בּֽוֹ׃
ויקרא כב כא

5. וְאֵת֙ שְׁתֵּ֣י הַכְּלָיֹ֔ת וְאֶת הַחֵלֶ֖ב אֲשֶׁ֣ר עֲלֵיהֶ֑ן אֲשֶׁ֥ר עַל הַכְּסָלִ֖ים וְאֶת הַיֹּתֶ֥רֶת עַל הַכָּבֵ֖ד עַל הַכְּלָיֹ֥ת יְסִירֶֽנָּה׃
ויקרא ז ד

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומי לא לימא מהיכא קודם כל"ל ותו ו' ומתק: (ב) שם במשנה מן בודקין מן המתאימות ולפנים ואף לא את המתאימות: (ג) גמ' והא מיתסר מקר: (ד) רש"י ד"ה מבחוץ שניקבו:

לעזי רש"י

מיינשליר"ש [מישלילר"ש]. שיניים טוחנות.

מוסף רש"י

חוטין. כלי דמיי שקורין יינ"ס, **החיצונות**. מוסב שלפנים כנגד תומעו (לעיל לה.). **שנפגמו**. שחתכו מעט (שם). ושנגממו. שחתכו כסכין בזוחצו ולא חיסרו לגמי כעין קדק (שם) שנחתכו כרחבן מלמעלה בעומק ולא חיסרו כלום, הוי מום גמור ובולחל ונבלו אוזן חוטין (לעיל לה.). **הפנימים**. שבשיניים הגדולות קבועות בהן, שקורין מייסלילר"ש, **שנעקרו**. לגמרי, הוי מום, כדמפרש ואזיל בולחל וכי פני מיחזי, אבל פגימה או גימום אינו ניכר, שהרי מבולחת כפה (שם).

רבינו גרשום

מעלי בסמא. שכן דרך כל סם וכל משקה מועיל יותר קודם אכילה מלאחר אכילה: מעלי ליה כשעורים. שהשעורין יפין לבהמה יותר לאכול קודם שתיה מלאחר שתיה: לאחר שתיה מאי. מי מעלי ליה האי לח ויבש מידי לאחר שתיה אי לא: קשור או מותר. כלומר כשמאכילו לח ויבש צריך שיתירנו הבכור לפי שיותר הוא אוכל בשמחה כשהוא מותר: גינה הסמוכה לעיר. ומאכילו שם מי מהנה לו אויר הגינה כאויר השדה: ובלבד שיהו משולשין. כלומר לסוף כ"ז וכ"ז וכ"ז: אכל. לח ויבש בג' חדשים ולא איתמי למפרע הוי מומא משעה שהתחיל לו: למימעל בפדיונו. אם פדהו בתוך הזמן קודם השלמת ג' חדשים: אי אמרת למפרע הוי מומא.

שיטה מקובצת

א) שתיה קודם שתיה: ב) והפנימית שנעקרו: ג) ת"ר איזהו התיומת: ד) בן קפוסאי וכ"ג ל"ל לקמן: ה) מישחט לא שחטינן עלייהו אבל: ו) לי כי מבעיא לי: ז) לא אפי' מבפנים או: ח) בריה באחת והא מיחסר: ט) מעיקרא נמחק: י) בהמה טהורה לאכול: יא) לעיר אי הויא: יב) בדיקתן שלש: יג) אין בהמה נבראת תי' בריה נמחק: יד) דחזינן לה דמקומו: טו) ההיא א"כ שהיה: טז) כן כלל ס"א כאן: יז) שנה אחת בכשרותו: יח) חיישינן ופריך מהא דר' חנינא בן אנטיגנוס ומשני לחד אבר חיישי' לכוליה גופא לא חיישינן: יט) דמכות והרוצה לאפוקי נפשיה במגילה מידי ספיקא יתפור בגידין בראשה ובאמצעה ובסוף רביע העליון ובסוף רביע התחתון:

רבינו גרשום (המשך)

כה א ב ג ד ה ו מיי' פ"ג מהלכות מיאוסי מזבח הלכה יד:
כו ז מיי' שם הל' [יב] טו:
כז ח מיי' שם הלכה טז ויהדבר קפק:
כח ט מיי' פ"ו מהל' מעלי מקדש ה"ו:
כט י מיי' פ"ב מהלכות מיאוסי מזבח הלכה ג סמג עשין ריח (טור יו"ד סי' סט):
ל כ ל מיי' שם הלכה יא:

ל) נ"ב כ"ה כתוב הס"ד מקבו מוטעין אחר המשנה דמוטין המיומות ולפיכך מפרש בתחלה למה דמין בודקין מן המתאימות.